

NYELVÉSZET

Czakó Gábor : Kalandozás névtől nyelvig

Akadémiai nagyszótárunk, a Czuczor-Fogarasi (1862-1874, CzF.) szerint *név* szavunk „gyöke a hívást, idézést jelentő indulatszó ne! melyből ü képzővel lett ne-ü, nev, s megnyújtva név, t. i. a neü úgy tekintendő, mint más ó, ő v. u, ü képzőjü melléknevek, melyek főnevekké lettek, pl. nyelő nyelvü nyelv, ölö ölü ölv, homu homv stb. Sőt a régieknél csak tisztán ne v. né törzs igen gyakran található, pl. „Egy özvegyasszony, kinek csak két fillére vala, azt es isten nébe (= nevébe) adá.“ (Góry-codex). „Seneca neü (= nevü) mester.“ (Ugyanott). „Dacianus neü fejedelm.“ (U. o.). „Cassiodorus neü doctor.“ (U. o.). Egyébiránt más nyelvekben számos rokonságai vannak, ha szinte más származatúak lehetnek, ú. m. a német Name, dán navn, angol name, (olvasd: ném), görög onoma, szanszkrit náman, latin nomen, persa-török nam, finn nimi, mongol nere stb.

A Góry-codex 1483-ban íródott becses nyelvemlékünk. Guary Miklós nevű tulajdonosáról kapta nevét. Az ember azt gondolná, hogy a történeti-összehasonlító nyelvészet kapva kap egy ilyen *létező* adatsoron, s reá építi következtetéseit.

Nézzük – a változatosság kedvéért – a legújabb termékét e nyelvészeti irányzatnak. A Zaicz Gábor főszerkesztette Etimológiai Szótár – Etsz. – 2006-ban jelent meg a Tinta Kiadónál és roppant, nagy tisztelettel viseltetik a Magyar nyelv történeti-etimológiai szótára (TESz.) iránt.

Nos, azt írja szavunkról, hogy első említése 1211-ből maradt fenn, tehát sokkal korábban adatolt az összes többi finnugor nyelv hasonló szavánál. Elemzése mégis ezekből indul ki, ás ide is tér vissza: „ösi uráli kori szó, vö. vogul *näm*, osztják *nem*, zürjén *nim*, cseremis *ləm*, fonn *nomi*, szelkup *nim*, ’név’, melyek előzménye az ösi **nime* lehetett. Az ösi szóbeljeji **m>v* hangváltozásra lásd: *nyelv*.” A „szabályt” jól ismerjük: a mai finnugorokat vetik össze úgy, hogy a kikövetkeztetett **összó* nagyjából megfeleljen valamelyik mai finnugornak, természetesen a kötelező szóvégi finn önhangzóval. A magyar a műveletben nem játszik.

A **gal* jelzett szavak és hangok nem léteznek, következtetés eredményei.

A CzF. középkori forrásra támaszkodó, tehát valóban történeti-összehasonlító elemzése az Etsz. készítői számára szóra sem érdemes.

Ha már az Etsz. belecsapott a lecsóba, nézzünk utána igazán történeti módon, lezajlott-e a *nyelv* szavunkban *mö>vö* változás, vagy csak ráfogják?

Az Etsz. három példát hoz: „osztják *näləm* ’szerv és beszélt nyelv’, cseremis *jəlmə*, ’ugyanaz’, lapp *njal’bme* ’száj’. Ezek előzménye a ’nyelv’ <szerv> jelentésű **nälmä* lehetett. A szó a magyarban eredetileg magánhangzóra végződött, ami szabályosan fejlődött a szóvégi **m* hangból az ősmagyar *β* réshangon keresztül.”

Gyönyörű példája a körkörös okoskodásnak: az egyik nemlétezővel bizonyítja egy másik nemlétező létét.

Lám, lám, a *vö*¹ ott sem volt.

Mi volt ott és mikor?

Volt bizony az Etsz. mindhárom példaszavában *lő*, éppen azon a helyen, ahol a magyar *nyel* szóban!

Nyelvtudományunk mai képviselői az ősmagyar kort a magyar nyelv külön életének kezdetétől a honfoglalásig számítják. Utána következett az ómagyar kor a mohácsi vészig. *Nyelv* szavunk első írott adata ebből az időszakból maradt ránk, 1367-ből, ill. 1372-ből.

Történelmi szakszóval a középkorból való – sokadmagával! – a Bécsi kódex, a Nádor-kódex és a már említett Góry-kódex. Forrásaik természetesen jóval régebbiek, és használatuk során ajánlatos szem előtt tartani az egyes másolók tájszólását, egyéni nyelvhasználatát, valamint hősi küzdelmét a mi hangkészletünkhöz képest szegény latin ábécével. Ennek során természetesen egymással, sőt, olykor önmagukkal is ellentétes megoldásokra jutottak számos esetben.

A CzF. idézi: „Menden nép, nemzet és *nyelő* (azaz nyelv) valamely káromlatot beszélend. (Bécsi codex. Daniel profétában). És ő szájkban álnok *nyelő* nem lelettetik. (Sophonias profétában). Sőt néhutt csak *nyel*. „Szólásnak vagy *nyelnek*

¹ Mássalhangzóink természete, pl. zöngéssége-zöngétlensége jobban föltárul, ha nem német, hanem magyar módi szerint ejtjük őket. Tehát vé helyett *vö*-nek, *pö*-nek stb, tehát mindet ugyanazzal a pici, nyögő *ö*-vel.

ő büne.“ (Nádor-codex). „Ez átkozott harmad *nyelnek* gonoszsága.“ (Góry-codex). Rokonok a vogul nelma, nilm, osztyák nälím, nälem.” Nicsak, a CzF. a hunfalvysta rágalma ellenére sosem tagadta a finnugor rokonságot. Nem volt ideológia rabja. A talált adatok hatalmas és szereteágazó tömege arra készítette, hogy elfogulatlanul szemlélje a magyar és más nyelvek esetleges kölcsönhatásait.

Szerinte és a magyar nyelvérzék szerint egyszerű és világos a helyzet. A *nyel* gyökige nálunk hajdan előfordult főnévi szerepben is, tehát igenévnek tekinthetjük, miként legősibb gyökszavaink zömét. Idővel önállósult melléknévi igeneve, a *nyelő*. Ennek ő-je *m vagy „az ősmagyar β réshang” koptatása nélkül közvetlenül alakult az őmagyar korban *vö*-vé, a föntebb említett *nedű*>*ned*, *kedű*>*kedv* stb. mintájára.

Előttünk áll tehát *nyelv* szavunk kialakulása *nyel* igenevünkből középkori, kortárs írott adatok alapján. Ez a tényekkel igazolt fejlődés menet bizony nem találkozik az Etsz. és a TESz. elméleti alapon kiokoskodott elképzeléseivel. Talán azért nem, mert ötleteik igazánál jóval nagyobb a valószínűsége annak, hogy a magyar nyelv-ből lett a „vogul nelma, nilm, osztyák nälím, nälem” és nem fordítva.

Visszatérhetünk *név* szavunkhoz. A körkörös okoskodás egyik bilincse szét pattant: ha a magyar *nyelv* *vö*-je nem a finnugor *mö*-ből származott, akkor nem lehetett a *név*-nek sem „előzménye az ősi **nime*.”

CZAKÓ, Gábor: Roaming from Name to Language

Present paper deals with fundamental issue regarding the origins of the Hungarian language.

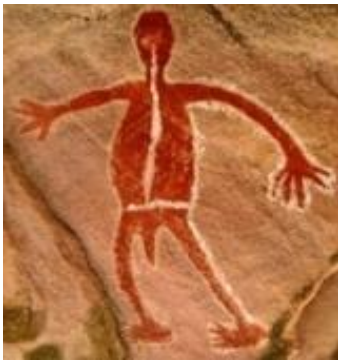

Mellár Mihály : A lüki nyelvről és írásáról

Írás az Írásról

A közvetlen, szemtől-szemben beszélgetéseket mindinkább kiszorítja az okos távbeszélők (és távtartók!) képernyőin megjelenő meztelen SMS, rideg e-mail. Írás üzen felénk minden formában és minden felületről, mégis alig tudunk valamit az írás elméleti oldaláról. Amit tudni vélünk az tévhitke tömege. Az első és legközismertebb tévhit, hogy az írás az emberiség legnagyobb, legjelentősebb, legmeghatározóbb korszakformáló találmánya. A jelzőket megtartva, a találmány fogalmát el kell vetnünk, mivel az írás nem “feltalálás”, mégcsak nem is “előrelépés”, csupán egy képességünk gyakorlati alkalmazása. Az ember képes felismerni a tárgyakat síkra levetített, lefestett, lerajzolt *képmásokról*. Ezt a *képességet* nem kell tanítani, ez velünk született készség. Az emlékezet erősítő szándékkal megrajzolt képsor olyan természetes mint a mutogatás, az integetés, vagy akár maga a beszéd, de időben tovább tart, az idő folyása befagy a számára, ugyanaz a képi közlés ismételt felhasználható.

Itt van egy képi közlés ezen a kezdetleges ausztráliai benszülött barlang-rajzon, a Cape York félszigeti

Cooktown környékéről. Willie Gordon a következőképpen magyarázza a barlangrajz részleteit: “A Guurbi ember olyan mint egy kasznár, egy meghatározott területre felügyel, és azon emberek jólétére akik a területre lépnek. Nagy a felelőse és ezért tiszteletet érdemel. Az ember testében(!) látható jelek mutatják, hogy mit kell használnia, hogy feladatát legjobb képessége szerint végezze. Használnia kell az esztét jó érveléshez, a szívét jó ítélethez, és a zsigereit jó ösztönökhöz. Egy másik jel is van, a dereka körüli, mely azt jelenti, hogy minden jó gondolatmenet nemi befolyásolás nélkül születik.”

A leírás alapján világos, hogy ez a “Röntgen” kép (*x-ray painting*) egy grafikai üzenet. Ez nem egy “művészi termék”, nem egy ember “művészi megjelenítése” esztétikai kéjelgés céljából, sem “jelképes megnyilvánulás” – nincsenek jelképek, csak vonalak jelzik a kérdéses belső szervek helyét, nem bonctani okokból, hanem azért, hogy tudtukra adják a kasznár *eszes, szívélyes, zsigeres* és *nem szexmániák* – ez egy rejtjelezett üzenet egy ember képességeiről, képi elemekkel, képjelekkel kifejezve. Az írásnak nagyon mélyek a gyökerei, és gyakorlatilag mindenütt ugyanaz: *egy szóbeli üzenet az ábrázolt tárgyak neveivel lejegyezve*. A képi elemek hangos kimondásával kerül továbbításra a szóveges üzenet, mely különbözik a kép vizuális benyomásától. Ez az amit írásnak nevezünk, vagy nem?

Még ha engedek is finnyásabb olvasóimnak akik ezt a képet még nem neveznék írásnak, akkor sem vonható kétségbe a kép összetett (komplex) üzenete. Ilyen mennyiségű és mélységű üzenetet egyetlen betűvel nem lehetne leírni, csak egy teljes abc-vel.

Az emberiség az írást nem feltalálta hanem felfedezte, belebotlott. Rájött, hogy a rajzot – melynek alapja a hasonló alakúság – ha összehozza a hasonló hangzással, akkor a beszéd befagyasztható egy képiratba és bármikor újra és az üzenetközlő távollétében is kiolvasható, akarom mondani kiolvasható!

“Az írásrendszerek emlékeztető szándékkal lettek kifejlesztve, de mivel “olvassák” őket ezért a nyelv és gondolkodás modelljeként szolgálnak.” – mondja David R. **Olson** (Emeritus Professor) *How writing represents speech*¹ című dolgozatában és ezzel egy mégelterjedtebb tévhitről rántotta le a leplet. “Köztudott tény”, hogy az írásbeliség elvont, fonetikus írásjelekből, azaz betűkből áll

¹ <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.125.7937&rep=rep1&type=pdf>

ábécé megszerkesztésével vette kezdetét ... és a kőlapokra vésett friss újságokat a kőkorszaki szakik robogókon hordták szét Európa nagyvárosaiba. Az előző állítás mindkét részének az igazságértéke kb. egyenlő. Mielőtt biciklit gyártanánk fel kell fedoznünk a kereket. Ahhoz, hogy abc-t szerkesszünk, ismerni kell a beszéd elemeit, a szót és a szó hangjait, de ezekre csak íráskor van szükség és a beszédnek ez a felbontása nem is természetes, hiszen mássalhangzók önmagukban ki sem mondhatók, önmagukban tehát nem is léteznek. A mássalhangzókat az abc-s íráshoz különítettük el, *vonatkoztattuk* el hangzóiktól és határoztuk meg írásjelüket, a betűket. Másképp fogalmazva, az abc a fonetikus írás terméke és nem fordítva, vagyis nem az abc megalkotásával született az írás, hanem az írás szülte az abc-t, az írás vezetett a hangok felismeréséhez, melyekhez aztán betűket rendeltek. És az abc legyártásának folyamatát nem lehet apró lépésekből álló fejlesztések sorára lebontani, azonnal kell a teljes készlet, a teljes abc.

Gondoljunk csak bele mire mentünk volna egyetlen betűvel. És melyik lett volna az az egy? És melyik a következő? De ne játszunk az eszünket feleslegesen, nézzük a következő tévhitet.

Az emlékezet erősítő írást nagy butaság, vagy inkább esztelenség lett volna elvont jelképekkel megjeleníteni. A józan paraszti ész azt sugallja, hogy őseink az üzenet lejegyzésére felhasznált jeleket is úgy választották meg, hogy a napi rendszerességgel nem olvasó embert is a jel emlékeztesse a megjeleníteni szánt hang értékére. Vajon a B vagy X jelek tükrözik-e bármilyen módon hangértéküket? Nem tükrözik, a beszéd egyes hangjainak nincs lerajzolható képe, de ... könnyen érthető és még könnyebben megjegyezhető, hogy az M hang a **M**acska feje: , vagy a **M**arha feje: ; a K hang a **K**utya feje: , vagyis ezek a képjelek azokat a hangokat jelölik amelyekkel neveik kezdődnek. Stílusosan: a *fejeket* ábrázoló képecskék az állatok neveinek szó-*fejeit* jelenítik meg! Ezt hívjuk idegen szóhasználattal akrofónikus elvnek. Akro~/acro~ valaminek csúcsa, itt: a szó első hangja, vagyis *szófeje*.

Az írásbeliség sem Öreg-Európában (lásd Gimbutas és társait), sem másutt a világban, nem jelképekkel (elvont betűkkel) kezdődik hanem képjelekkel, képecskékkel (hieroglifákkal), melyek lehetnek nagyon egyszerű, de mégis jól felismerhető dolgok rajzai. Ilyen például a Láb részletekbe menő rajza (balra), vagy egyszerű vonalas rajza: **L**. A „latin” nagy L nem igazán hasonlít görög megfelelőjére, a Λ-ra, de magyarul a láb egyik igéje a LéP (B>P) és a Λ bizony egy *lépegető láb* vonalas rajza, a kis λ-n még a lépegető feje is látható.

(Az egyiptológiába járatosak itt bekiabálhatnak, hogy a D58-as jel a *láb* rajza, hangértéke mégis **B**, csak hogy ennek a jelnek az angol meghatározása: *foot – lower leg*, vagyis **B**oka! Ellenben a D56 rajzán és hieratikus megfelelőjén jól kivehető a teljes láb combtövigg. Ennek R_D hangértéke kérdéses, sokkal valószínűbb az L_B hangérték. Miért kínlódna bárki a láb részletekbe menő megrajzolásával – lábfej-lábszár-térd-comb – amikor annak semmi köze a B hanghoz? A kép/hieroglifa képi értékével, az ábrázolt tárgy hangosan kimondott nevével jeleníti meg a hangot vagy hangcsoportot/szót, különben a rajznak semmi értelme!)

Nézzük meg mit ábrázol az abc többi betűje. Az **M** a női **M**ellek rajza a tulajdonos szemszögéből nézve. Az iNgó mozgást végző pontszerű test nyomvonalát ábrázoló egyiptomi hieroglifa rövidült le az **M** (cyrill nagy *i*) illetve az **N** betűk cikcakkjaiban. (A két eltérő hangérték onnan, hogy Cyrill az akrofónia elve alapján az **Ingó** szó első hangját, míg a latinok az iNgó szó első mássalhangzóját tették meg hangértéknek.) **B**: az ember vagy a ló *bokájára* helyezett **Bék**(*ly*)ók vonalas rajza.

Az **R** alfabetás változata, **P** egy áRR-nak a rajza (fogantyúja saját anyagából visszafordítva), melyett a latinok megtoldottak egy oRRal! **P**: Pirkáló, az említett ártnak vagy irdalónak a másik neve. A görög **Π** pedig a **Pad** könnyen felismerhető ábrázolása.

T: **TeT**ő egy vonal *tetején*; míg **Z** a vonal mindkét végét **Zárja**. (Eredeti formájában, a lükiknél még így nézett ki: **⌚**, csak a gyorsabb vonalvezetés miatt ferdült el a vonal, így ugyanis három vonalka helyett egyetlen zigzaggal írható le.)

A **K** betű fába/falba (I) ékelődő **éK** (<) vonalas rajza; míg a **H** két vonal/folyópart között áthidaló **Híd** rajza.

A **D** egy **Dagadó** vonal, de ha ragaszkodunk ahhoz, hogy a latin abc a görög alfabéta módosulata, akkor **D** a **Δ** lekerekedése. Ez a delta pedig a folyamok hordaléka által feltöltött háromszög alakú terület, a tengertől elhódított földrész, mely meg-TeLT homokkal. Ennek a *telt* szónak az első T-je zengésült D-nek, így lett DeLTa.

Az **S**, amit mások SZ-nek ejtenek, a függőleges I vonal megtörése, **SZeg**-ülése, ami a **Σ** szig-mán jobban látszik. (Sigma = szeg(ült) M a '!') Ebből a megszegült Σ-ból kerekedett ki a kis ç és az S. A **C** egy **CSarnok** vonalas rajza, ami régi értelmében: *körszin* (amphitheatrum). Az **F** betű valószínűleg a mozgásban levő **Fenőkő** (fenke, kaszakő) rajza (a két vízszintes vonalka lenne a **Fenés** vagy **Vonás** nyoma). Ebben az esetben **Φ** ugyanaz a fenőkő lenne a tokmányban ábrázolva. A **V** egy **Vályú**. A **Γ** (gamma) egyértelműen a **Gamósbót** rajza, és itt egy kicsit nehéz elképzelni, hogy hogyan lesz ebből G, de ha megnézzük valamelyik folyóírási formát (GGGGGG) akkor ez sem kérdéses.

Az **A** annak az **Ászokfának** a vázlatos rajza melyet a hordó alá helyeznek, hogy ne guruljon el. Ez az ászokfa tehát a hordó alá helyezett alyfa vagy *alfa*! Az **E** egy kisatírozott oldallap **Éle** (a satírozást a középső kis vonalka jelképezi). Az **I** az uJJal mutatott **Ig** (egy, régiesen); míg az **O** a kiejtésére jellemző szájsücsörítés rajza.

Az abc-ről (és alfabétáról) fennt kifejtettek lehet lekicsinylően marhaságnak titulálni, de annak aki megakarná cáfolni, bizony fel kellene gyűrni a gatyaszárát, mivel a betűk egy ésszerű rendszert alkotnak: a többségük egy függőleges vonalra épül, annak a változatai és a csatlakozó leíró szavak, az akrofónia elve alapján, határozzák meg a jelek hangértékét. Ezt kellene megismételni valamilyen indo-európai vagy szemita nyelven. Ha menne, ha lenne ilyen, már megtették volna, de mivel ez lehetetlen ezért inkább nem is foglalkoznak az írástudás kezdeteinek a kutatásával. Minek is foglalkoznának vele, amikor minden mai „kultúr nemzet” adoptált és adaptált írásrendszert használ.

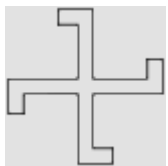
Eddig a latin abc-ről (és mellékesen, a görög alfabétáról) beszéltünk úgy, mintha az magyar lenne, vagy legalábbis magyar gyökerekkel rendelkezne, igaz? Ezzel szemben a magyaroknak „közismerten” más volt az írásuk, ők az úgynevezett székelymagyar rovást használták, a betűvetésnek egy módját. És már megint egy tévhitbe ütköztünk. Az írásfelülethez (fa, pontosabban lécke, innen a lecke) és az írószerhez (bicska) alkalmazkodó betűtípust és az „írás” módját vagyis a betűk *rovással* történő rögzítését tévesztjük össze az írásbeliséggel. Ehhez a tévedéshez képest összetéveszteni Gizikét a gőzekével szóra sem érdemes mellékesemény. *Írásbeliség egy nép azon képessége, hogy beszéddel kifejezhető gondolatait képes grafikailag rögzíteni.* Egy nép szert tehet írásbeliségre szervesen építkezve arra a veleszületett képességére, hogy rajzokról felismeri a tárgyakat hasonlóságuk alapján, vagy pedig átvesz és saját nyelvéhez alakít egy mások által használt írást.

Mivel a rovás fonetikus írás, ezért jogoson merül fel a kérdés: kitől vettük át vagy ha nem átvétel, akkor hol vannak képirásos előzményei? Nem szeretném megsérteni azt a sok jóhiszemű magyar embert akik a magyar írásbeliséget a rováshoz kötik, de ez egyfajta *kováclacis merjünk kicsik lenni* hozzáállás. A magyarság ugyanis ismerte az írás kezdeteit is, ott volt a születésénél, együtt nevelkedtek. *Az írás szerves része a magyar nyelv rendszerének, nyelvünket a képirás formálta.* A képirás elemei még ma is megtalálhatók népművészetünkben, a háromszéki *Vén Sütő Béla* bácsi szavaival: „*Minden vonalnak, levélnek van mondanivalója, s e mondanivaló folyamatosan beszél szépen magyarul, képi nyelvén ma is hozzánk.*” (Festett bútorok a Székelyföldön, Népművelődési Propaganda Iroda.) Nem az elvont, szimbólikus belemagyarázásokat kellene hallgatnunk, hanem a képek *folyamatos beszédét*, ahogyan az ősmagyar hangzósítás (rébusz elv) segítségével szólnak hozzánk ma is *szépen magyarul!* Nem

szimbólikusan, nem ezoterikusan, nem a beavatottak tolmácsolásában hanem közvetlenül és egyenesen a képek/képjelek nyelvén.

Feltételezve egy átlagos képességű rajzoló, az egyszerű közhasználati és közismert tárgyak, élőlények, jelenségek képét, rajzát a szemlélők felismerik és közmegegyezés-szerűen ugyanazzal a névvel illetik. Egy kört a legtöbb szemlélő körnek fog látni és körnek fog nevezni. Az, hogy egy kép mit szimbolizál teljesen szubjektív, csupán a szemlélőtől függ. Ott van pl. a rettegett Ségner-kerék rajza. A folyóvíz erejét a vízi malmok kerekeire felszerelt vályú segítségével hasznosították már az ókorban.

Fordítva, az emberi vagy állati erő bevetésével ellenkező irányba forgatva ugyanezt a kereket, öntözéshez

vízet emeltek a magasabban lévő csatornába. A vízkerék változataival szél- és vízturbinák hasznosítják ma is a szél illetve a víz erejét és fordítva mozgatnak vele gépkocsit, hajót, repülő. A horogkereszt tehát egy nagyon értékes találmány vázlatos rajza, ezért az emberek már az ókorban előszeretettel használták fel rajzát cégérükön és később, meg is feledkezve róla, hogy eredetileg mit ábrázolt, új gondolatok, új (ordas)

eszmék jelképe lett. No, de ezért nem a rajz a hibás. Talán még sem kellene riadóztatni a terrorselhárítást ha egy ilyen rajzolatú Ségner-kereket látunk nyilvánosan, a park pázsitját locsolni.

A kép szimbólikus jelentése annyira szubjektív, egyéni, önkényes, sőt, mint látjuk politikától sem mentes, hogy abból mindenkire egyformán szóló írás sohasem fejlődött volna ki. *Az írás alapja a lerajzolt dolog/esemény felismerése és egyértelmű megnevezése, közismert nevének hangos kimondása.*

Az első képecske egy szem, a második egy üveg, a kettő összeolvasva szemüveg, ami nincs a képen, ami sem nem szem, sem nem (csupán) üveg, de a két képecske/hieroglifa együtt grafikailag megjeleníti a szemüveg szót. Nem a tárgyat magát, csupán a nevét. Ezt nevezzük írásnak.

Az első képecske ismét a szem, a második egy kocka éle, összeolvasva a kettőt: szemel. Pl. a galambok szemelik a búzát. A két tárgy összelvasva cselekvést jelenít meg, melynek semmi köze nincs a két tárgyhoz. A szó nem tulajdonsága a tárgynak, sem a tárgy képjelének, hanem önálló tárgy, vagyis fogalom: hangokból álló szó, a beszéd eleme.

Az írás nem a szavak lejegyzésére született, hanem éppen fordítva a képsor olvasása tette lehetővé, hogy a nyelvet mint szavakból összeálló rendszert szemléljük. **A képirás a mondatmodellje, mivel a rébuszal válik a kép emblémából, jelképből a tárgyat képező jelből a szó lejegyzésére szolgáló képjelle.** A székelymagyar rovás betűiről, eredetéről sok felesleges vita folyik, mi inkább megnézzük, hogy mit ábrázolnak az egyes jelek, vagyis hogy mi motiválta a jelek kiválasztását. **A jelek kiválasztásának rendszerősége megdönthetetlen bizonyíték egy jelrendszer eredetére.** De kezdjük itt is EGY(!) tévhitel, a GY körüli legendával. Cser Ferenc a Gyökerekben (102. oldal) a következőket írja róla:

“Figyelemreméltó a GY jele, (𐌆, olvasata egy), ami a sumér jelkészletben is előfordul⁹². Megtalálható a ciprusi szótagírásban is, ugyancsak pa olvasattal⁹³, de a kínai jelkészletben is megvan, mint életfa⁹⁴. Az egyiptomi jelképrendszerben kiegészül két szembefordított piramissá⁹⁵ (az égi és a földi alapozottságú hatalom jelképe, azaz a zsidó hitvilágban a Dávid csillaga (másutt Dávid pajzsa), amit állítólag David al-Roy⁹⁶, a kazár származású zsidó hős használt először a zászlóján, amikor az ősi föld visszaszerzésére szervezett hadjáratot és Amadiáig jutott. A hatágú csillag azután 1527-ben a prágai gettóban jelenik csak meg, mint zsidó jelkép⁹⁷). A kettős kereszt megtalálható a tatárlakai táblán is⁹⁸ (JE 7500-7000)⁹⁹, és a Kárpát-medence újkőkori jelképei között is, mint a méh istenség (szülő nő) szimbóluma¹⁰⁰, ill. a Bükk kultúra kerámiáján (Borsod-Derékegyháza)¹⁰¹. Megtalálható az u.n. rovásnaptáron¹⁰². A rovásnaptár botja ugyan a XVI. századból eredhetett, de mindenképpen egy sokkal korábbiak a másolata. A névnapok (szentek) alapján a XII-XIII. századinál nem lehet fiatalabb az eredetije és a X. századnál sem lehetett öregebb. Ezen a György GY-vel szerepel! C, CS, ZS, NY és LY is szerepelnek rajta¹⁰³. És ha a rovásírással azt olvasom, hogy: EGY AZ ISTEN (𐌆𐌇𐌏𐌐𐌑𐌒, hagyományosan jobbról-balra írva), akkor nem arra

gondolok, hogy *egy* darab van belőle, mint ahogy az *EGYHÁZ* sem azt jelenti, hogy egy darab ház, hanem azt, hogy (az) *Egy-háza*, azaz az *EGY*-nek tekintett, esetleg nevezett *bizonyosan*¹⁰⁴ létező szellemi lény, esetleg istenség háza.”

⁹² Olvasata *pa* és jelentése *jogar* Forrai (1994) p.: 104. Piktografikus formában is megtalálható mint a “világhegy” tetején álló fa és ekkor az uralkodót jelölte, Lásd Varga (1993), p.: 23. Varga (1993a) p.: 107 szerint ellenben a jelentése az égi eredetű földi hatalom.

⁹³ Gimbutas, (1991), p.: 321.

⁹⁴ Szekeres (1993), p. 77.

⁹⁵ Knight (1997), p.: 313., azaz földi és égi piramis, mint az égi eredetű hatalom jelképe.

⁹⁶ Eredetileg az apja Salamon ben Duzsi Élijah indította és fia, Manahen lett volna a várva várt Messiás. Fia később vette föl a Dávid nevet. A mozgalomról Baron (1957). pp.: 202-204-ben ad ismertetést. Idézi: Koestler (1990). p.: 105. A kazárokról az *Atlas of Jewish World* (Nicholas de Lange, Times, 1991) mint mellékes tényezőről tesz csak említést (p. 43), így mintegy elhatárolódva tőle és jelentőségét a nullára redukálva. Koestler által idézett adatok az ellenkezőjét igazolják.

⁹⁷ Koestler (1990). p.: 106.

⁹⁸ Forrai (1994), p.: 23. A táblákat bemutatom a 4.1 ábrán a 112. oldalon.

⁹⁹ Egy másik tatárlakái táblán képi jelek vannak és ott az életfa látható. A két jel azonos jelentése ezért nem zárható ki.

¹⁰⁰ Gimbutas (1982), p.: 184.

¹⁰¹ Kalicz (1970), 19. sz. kép.

¹⁰² Forrai (1994), p.: 177.

¹⁰³ Forrai (1994), p.: 158-248.

¹⁰⁴ Kiss (1999), pp.: 132. Elemzi az *egy* szó jelentéstartalmát és az *Egy az Istennél* megjegyzi, hogy ennek jelentése *bizonyosság* is lehet.

Ennél tudományosabban már nem is lehet írni egy betűről. De lehet és kell is ésszerűbben!

Kezdjük egy megjegyzéssel: A 𐤀 rovásjel nem az ‘egy’ szám(jegy) jele, csupán kiejtve hangozhat egynek: $\text{𐤀} = \text{GY}/\text{eGY}$. (Az ‘egy’ szám(jegy) jele a rovásban ‘I’: $I = 1$.) A 𐤀 jel valójában egy egyberovás, ligatúra: DI/DJ/ID. Az összevonásban szereplő jelek olvasásának sorrendje lehet kötetlen, amikor semmi sem indokolja, hogy milyen sorrendben bontjuk elemeire. {D+I}, és {I+D} is, összevonva 𐤀 , ezért felbontva is két különböző olvasata van: {D+I} = $\underline{\text{DI}} = \text{GY}$ (diamond – gyémánt, diak – gyakorló, horvátul: djak (ejtsd: gyák)) és {I+D} = ID. Ez utóbbi olvasatról a szakértők szeretnek megfélekedezni. Maradjunk mi is az eGY hangértéknél. Ez a hangérték azonos az abc GY betűjének a hangértékével és ugyanúgy egy kettős betű (D+I: $\text{𐤀} + \text{𐤀} = \text{𐤀}$ vagy D+J: $\text{𐤀} + \text{𐤀} = \text{𐤀}$) mint az abc G+Y = GY betűje. Nincs ebben semmi szimbólika, semmilyen szülő nő, semmilyen Szentháromság egy Isten, csupán két betű egyberovása. Ha az összerovás igazolására képi bemutatása nem elegendő, kérem, monDJa ki hangossan, győzőDJön meg saját fülével, hogy a D+J = GY, vegye figyelembe, hogy a tájnyelvben monDJa = monDI. Az egészen más kérdés, hogy a duplakereszt, – ami véletlenül hasonlít a rovás eGY betűjére/képjelére, – mit *jelképez*. Nyomós érv a fentiek mellett, hogy a rovás NY betűje szintén az N+J összerovása, míg a TY a T+J, az Ü és/vagy Y a J+J (két kemény I) összerovása (ligatúrája). Érdeemes talán megemlíteni még, hogy Fehérné, Walter Anna: *Az ékírástól a rovásírásig* című könyvében (2. kötet, 182. oldal), Fischer K. Antaltól idézett ‘A „hun-magyar” abc rovássora’ táblázatában, a 𐤀 jel alá a következőt írta: *gy=dj*, egyértelműen ligatúrára utalva.

Na, és mi van a hasonló alakú sumér és ciprusi jelekkel? Az amit Cser is kimondott, de nem fejtett ki, hogy jelentése *jogar* = király/fejedelmi PÁ’ca (ma már csak képzett formában (*pál-ca* és *pal-ánk*) van meg, de az angolban meg van eredeti formájában: *pale*), illetve Ciprus esetében PA, pontosabban FA, P/F hangértékkel, és történetesen éppen a *ciprus-FÁt* ábrázolja, így: 𐤀 ! Ahogyan a hasonló jel a kínai jelkészletben is egy FA *képjele* és az életFÁt *jelképezi*. Ezek tehát ellenpéldák Cser saját állítására, azt bizonyítják amit tagadniuk kellene: nem elvont *jelképek*, ellenkezőleg, nagyon is jól felismerhető *képjelek*, a fa vonalas rajzai és ez a lehető legtermészetesebb módon: nevük hangos kiejtésével, hangértékükben is egyértelműen megnyílvánul!

(Az *egyház* szavunkról szóló fejtegetést illetően íme egy nagyon érdekes minőszi képírási felirat (#126) szövege:

Nótás ígatás közös ügy, házban sátán teszi.

Sátán házban közös ügy, egyházban intés.

Isten házában közösség, egyházban intéző.

Különösen tanulságos a ház (vagyis a családi otthon), *Isten háza* és az *egyház* fogalmak több mint 3500 évvel ezelőtti árnyalása.)

Most fussunk át a rovás többi betűjén is, csoportosítva őket alakjuk szerint. A {} ligatúrát jelöl, két másik betűből összerótt harmadikat:

→ **Egyes** : | (eSZ) a **SZál/SZár** vagy **SZám** (egyes SZám); | (eJ) **Jel** (zászlócska); ↑ (eC) **Cél(zó)** (az etimologizálók kedvét elrontandó: a német *Ziel* mellett rokon e szóval a görög *τελος*, szláv *cil/cyl*, a szanszkrit *till* pedig am. száll, felszáll stb. A magyarban rokon vele a *csel/csal*: ravaszul célt érni, *zálog*: cél-jog, a jog csak a felek által kitűzött cél elérése/tévesztése után valósul meg így vagy úgy, *zsilip*: a folyóvizet célirányosan vezeti.); ↘ (aK) **Kampó**; ↙ (A) **Ászok**; ↗ (eM) **Mellek**; ↖ (eP) **Part**; † (I) az *egy/IGY/IG szám* nevének az első fele (az IG szó félbevágva!) ; ‡ (eD) **Dúc**; † (eGY) {D+I}; † (eT) **Tám/Tárul**; ✕ (eTY) {T+J}; † (Ü) {J+J} (az egyik J fejjel lefelé, valójában I+I) † (eV) {J+J} (összefordítva); † (U) {V+V} (összefordítva); † (eZS) **ZSarátnok** (fáklya) {T+T} (tüzes); ✕ (eB) **Bakk** (favágáshoz használják {SZ+SZ}).

→ **Kettes** : † (eR) **Rovat**; † (eCS) **CSő** (hosszmetszetben ábrázolva); † (eZ) **Zár** (a ferde vonalkázás a *hézagot* jelöli a két függőleges vonal között: a rovat két széle, a cső anyaga, illetve két él/fal között).

→ **Sátras**: † (eS) **Sátor/Süveg** (Sög); † (eG) **Gébér** (a háztetőnek deszkából alkotott tűzfala, elvágott vége.); † (eL) **Lug/Lugas**, a minőszi képírásban még jobban felismerhető formában: † ; † (eK) rendhagyó módon: **Kajsza Kocka/Kuckó** (talán nem is rendhagyó ha kemény K-t jelöl. És ligatúra is: {S+S} az alsó S fejjel lefelé). Az ✕-et ide is besorohtnánk szintén {S+S} ligatúraként (itt a felső S van fejjel lefelé), mint a sátorhoz nélkülözhetetlen, de **Bakként** is használható sudárfák rajzát.

→ **Nádras** : † (eN) **Nádra** (anyaméh, másképp mádra, olasz madre, latin mater, de magyarban a NaD/NáD/NeD/oD gyökre épülő szócsalád kapcsolatos a méhhez) /(Nadrág-szár/-ülep – hasítékkal); † (eNY) {N+J}; † (E) **Ell(ik)**, szétszaggatja az anyaméhet; † (eF) **Fekély** (anyaméh-szerű üreg egy lyukkal); † (eH) **Hajk**, a levágásra kijelölt fák megrovásakor kivágott forgács, vagyis fakéregnek, fahajnak helye; † (eLY) **LYuk**; † (O) **Odú/Odor/Orny/Orszak**.

Mielőtt határozottan elvetnénk a fentiek bármelyikét, érdemes megnézni a jelek különböző írásos előfordulásait és elgondolkodni az egyes csoportokon belüli összefüggéseken, *rendszerúségen*. Ez a rendszerűség egyértelmű választ ad a rovás eredetére, minden más csak találgatás.

De a jelek összehasonlításához ragaszkodók figyelmébe ajánlanám mind formai, mind módszertani (csoportos összehasonlítás), mind kormeghatározás szempontjából a mellékelt bevágást dr. Aczél József: *Szittyá-görög eredetünk* című művéből (42. oldal): „Egy tekintet a mellékelt ábrára és tisztában vagyunk azzal, hogy az őszittyá és ó-hellén sz jegyek

Székely-szittyá betűk:

sz	s	z	sz	c	cs
I	Λ	g	Y	↑	h
I	Λ	g	Y	↑	h
ó	hellén	betűk:	...		

tökéletesen egyeznek egymással, itt-ott van csak némi lényegtelen változtatás. Az *s* jegye olyan mint az etruszk *sz*, de az ó-hellén alak ennek a kettőzése, mert meg kellett különböztetni az ugyanily alaku gammától és lambdától. A *cz* nálunk talán csak későbbi alkotás, noha az *sz*-hez hasonlatos. A *z* és *cs* eredetileg a főnyciai *h* jegye, de láttuk, hogy az *sz* és *h* cseréje milyen gyakori úgy a hellénben, mint a szittyában. E jegyek később a hellénben körös alakban jelennek meg (ξ , ζ).” (Az ó-hellén jelek alatt a következők olvashatók: etruszk; ^ksz (ξ); ^psz (ψ); ^dz (ζ)).

Ugyanott bővebben az összehasonlítás módszeréről: „Természetes, hogyha összevetjük a székely írást az ó-hellénnel, nem szabad külön-külön a hangok jegyeit összehasonlítani, pl. a magyar *sz-t* a hellén *sz-el*, hanem az egész *sz* csoportot kell összehasonlítani. Végeredményben a szittyának az *sz* hangokra van hat jele, a hellénnek is ugyanennyi; de ahol a szittyá *cs-t* ejtett ki, ott a hellén valamely más, de ehhez hasonló hangot, legtöbbször az összeírt *sz*t hangot hallatta. Hogyan ejtette ki, azt nem tudhatjuk, de a szittyá rokonságnál fogva feltehetjük, hogy az összeírt *sz*t nagyon hasonlított a *cs* hanghoz: csepű, cseppű *szüppi* u. a. De sok esetben eredetileg a szittyában is *sz*t-nek hangzott, így a csíra (meddő) szó a hellénben *szteira*, a székelyben *ester*, a Hegyalján meg “stira” és a tótba is ily alakban jutott be. A Stefan név is (*stefan-osz* koszorú) megmaradt mindkét változatban: Csepanfalva és Stepanfalva.”

Az írásnak, a legtöbb íráskutató szerint, emlékezet megőrző/megerősítő szerepe van. Betöltheti-e ezt a szerepét szimbólumokkal? Aligha. Láthattuk, hogy a 𐌆 mi mindent szimbólizálhat Derékegyházától Kínáig és Ciprustól Lappföldig, de csak eGY(!) jelentése van. A képírás képecskéi/hieroglifái sem szimbólikus jelentéseikkel segítik az emlékezetet, hanem pontosan az általuk ábrázolt tárgy/jelenség nevével: a 𐌆 a SzEM szó hangjaival. Ez csak annyiban különbözik az abc betűitől, hogy egy képjel egy egész hangcsoportot képviselhet, ebben az esetben kettőt, az SZ-t és M-et, ebben a sorrendben, míg a közbezárt *e* harmonizálhat a szó/mondat többi magánhangzójával.

„A Közép-kelet európai, újkőkori, ill. réz- és bronzkori írásainak a jellegzetessége erősen rokon a vonal-kerámiák jeleivel. Ezek pedig a későbbi krétai u.n. lineáris A írásjelekkel harmonizálnak.” – mondja Cser a *Gyökerek* 113. oldalán. Bármit is jelent itt a harmonizálás, egy biztos: a krétai u. n. lineáris A írás a krétai hieroglifás írás egyszerűsített, vonalas (lineáris) formája és a kettő sokszor együtt, ugyanazon a táblácskán/rudacska szerepel és minden szimbólikától mentes. Leválasztani a lineáris A írást a minószi képírásról, vagy úgy tenni mintha ez utóbbi nem is létezne, egy tudományos munkában megengedhetetlen mulasztás, vagy inkább bűn. Ezzel az időbeni „későbbire” való utalás is értéktelen, hiszen a lineáris A előzménye nem a vonal-kerámia, hanem a minószi képírás.

Éppen egy minószi gyűrűvel, az u. n. Isopata gyűrűvel kapcsolatban mutatta ki C. D. Cain “*Dancing in the Dark*” című dolgozatában, hogy szimbólikus jelentéseket olvasva bele a képjelekbe milyen következményekkel járhat. „Tudományos hógolyó” görgetéssel a kutatók, a szó szoros értelmében, *megalkották* a minósziak vallását, 3500 évvel a minószi kultúra kihalása után. Még tán szerencse is, hogy kihaltak, mert a tudósok által utólag megkonstruált, kitalált vallásra nem lettek volna büszkék.

Az egyiptomi hieroglifákkal kapcsolatban Kákosi László a következőket írja: „A megfejtés legnagyobb akadálya az a téves elképzelés volt, hogy az egyiptomiak képírást használtak, s így minden egyes jel egy szót, egy gondolatot fejezett ki. Ezt a tévedést táplálták egyes antik szerzők is, mint Plutarkosz és Hórapollion. A valóság ezzel szemben az, hogy a hieroglifás írás képszerű jeleket alkalmazó mássalhangzós írás” Kákosi megállapításának a lényegével, mely valójában az egyiptológusok egyöntetű véleménye, természetesen egyezem, de kissé másképpen fogalmaznám meg. A hieroglifás írás magyar neve, szerintem, *képírás* és nem képszerű jeleket alkalmaz hanem *képeket/képecskéket*. Innen, mai világunkból visszatekintve, nevezhetjük csak mássalhangzós írásnak, de az egyiptomiaknak nem kellett szükségszerűen ismerni a mássalhangzó fogalmát. Képírni/olvasni lehet e fogalom ismerete nélkül is. A képírásban/hieroglifás írásban a *hasonlóság* alapján *felismerjük* a képecske/hieroglifa ábrázolta tárgyat,

nevén nevezzük és ha a mondandó úgy kívánja keresünk egy *hasonlóan hangzó* szót/szótagot. **Vagyis a képirás lényege: a hasonló alakúság társítása a hasonló hangzással.** A hasonló hangzást egyszerűen *rímelésnek* hívjuk. A RÍM lényege, hogy ugyanazt a gyök- vagy mássalhangzó-vázatot, azaz RÁMÁ-t újra hangzósítjuk, pl. a SZeM helyett a vele rímelő, de lerajzolhatatlan SZÁM szót illesztjük a mondatba, a lerajzolhatatlan RÍM szó helyett (kép)RÁMÁt rajzolunk, stb. Ezt az újrahangzósítást nevezte Sir Alen Gardiner *rébusznak*, *szórejtvénynek*, mi pedig nevezzük Borbola János után *ősmagyar hangzósításnak*. Pontosításként megjegyzem, hogy az adott képecske nevével rímelő szó kiválasztása nem önkényes, a magyarra jellemző magánhangzó harmonizálás alapján történik. A szövegkörnyezet legtöbbször egyértelműen eldönti, hogy az alany SZeMeL vagy SZÁMoL, de ha mégsem, akkor a két képjel közé egyetlen E vagy O betoldásával teljesen egyértelművé tehető az olvasat.

A képirás, vagy inkább képrajzolás, vésés, rovás nagyon lassú, időigényes művelet, ezért vele párhuzamosan használtak egyszerűsített változatokat is: Mezopotámiában az ékírást, Egyiptomban a hieratikus írást, Krétán a lineáris A írást. Ezek a változatok nemcsak a képek rajzolatát egyszerűsítették le, hanem egyben számszerűleg is behatárolták a jelek számát. Ezért nagyon megtévesztő az egyiptomi hieroglifák számáról beszélni, mivel az egyiptológusok a hieratikus jeleket először átírják hieroglifákká és utána ezekkel úgy dolgoznak, mint egy eredeti hieroglifás szöveggel. A krétai lineáris A írással még nagyobb baj, *a priori* szótag írást feltételeznek és ahhoz korlátozzák a jelek számát száz alá, – nem a krétaiak, hanem a mai kutatók! – és ugyancsak visszavetítve a vonalas írást az eredeti képirásra, a képjelek jó részét önkényesen díszítésnek degradálva erőszakkal korlátozzák a képecskék/hieroglifák számát. Ez kb. olyan lenne mintha ebbe az írásba díszítésként minden harmadik-negyedik betű után betűznék találomra egy-két extra betűt. Ki mondaná meg, hogy melyik betű része, melyik csupán díszítése a szövegnek?

Miután megállapítottuk, hogy melyik betű minnek a vonalas rajza, most tegyük fel az oly népszerű kérdést: ki kitől mit vett át? Konkrétan: ki kitől vette át a Láb (L) vagy Lép (Λ/λ) rajzát? A rajz szükségszerűen majmolás, vagy másoktól függetlenül is le tudunk rajzolni egy tárgyat? A kérdést így feltenni hülyeség, de ha valaki az L hang jelét akarja megrajzolni az akrofónia szabályai szerint, akkor találnia kell egy olyan dolgot melynek a neve L hanggal kezdődik. Na, itt már lehet fasisztázni, nácizni mert kevés nyelven kezdődnek a *láb* és *igéje*, a *lép* megfelelői L hanggal. És ez így van az abc és az alfabéta illetve a rovás többi betűjével is.

Az írásbeliség kezdete Krétán a krétai vagy minőszi képirás és annak vonalas változata, az u. n. lineáris A írás magyar. (Lásd A képirások rejtjelkulcsa című dolgozatomat és a többi minőszi vonatkozású anyagot az Ősmagyar nyelvek honlapon.)

Az írásbeliség kezdete Anatóliában a luvi (Luwian) képirás és annak ékírásos változata még megfejtetlen, de az u. n. luvi utódnnyelvek a kár, a lüki, a lüid (és ide kapcsolódva az etruszk!), a lemnoszi és a trák minden kétséget kizárólag magyar. (Lásd írásos emlékeik magyar olvasatait a Mikes Internationálban megjelentetve sorozatban.)

Az írásbeliség kezdete Egyiptomban az egyiptomi hieroglifás írás és vonalas változatai a hieratikus és demonikus írás magyar. (Lásd Borbola János munkáit.)

Ha a rovás magyar írás, akkor annak is van képirásos előzménye, csak nem látjuk, pedig majd ki szúrja a szemünket. Ott van a régi cserépedényeken, tulipános ládákön, falvédőkön, szötteken, varrottasokon, stb. A kalotaszegi *írásos* varrottas a nevével kiált, néprajzosaink mégis szimbólumokat keresnek mintái között, ha éppen nem idegenből származtatják, mint minden más magyar értéket.

Az említett minőszi, anatóliai, egyiptomi, de folytathatnánk a sort: trák, lemnoszi, etruszk, stb. írások egységesen az ősmagyar hangzósítást (rébusz elv) illetve annak betűírásos változatát, a kihagyásos módszert alkalmazzák. *Az ősmagyar hangzósítás szerves része a képirásnak, nélküle nincs képirás, nincs*

írásbeliség. A székelymagyar rovás ugratásos/kihagyásos módszere ennek a szórejti módszernek a betűírási fejleménye, melyet a mindig szűkös írásfelület is megkövetelt. A kihagyásos módszer lényege, Cser Ferenc szerint (*Gyökerek*, 114. oldal), hogy „A mássalhangzókat alapértelemben egy *e*- hanggal megelőzve ejtjük ki, azaz *eb, ec, ecs, ... egy ... stb.* Ez az írás egyszerűsödését teszi lehetővé, merthogy nem kell kiírni alapértelemben a magánhangzót. Így nagyon gyakran később sem kell, mert a magas hangzású első szótag magas hangzású magánhangzót vonz a továbbiakban is. Ezzel a föltételezéssel az írás egy mássalhangzós írássá is alakul. Erre föltehetően az ad lehetőséget, hogy a magyarban meglehetősen sok a magas hangzójú szó, ezért egy esetleges szótagírást is a magas hangzójú jelek uralták. Néhány egyszerű jellel azonban az alapértelmezés megváltoztatható és ezért az eredetileg esetleg szótagírás a nyelvet beszélő számára még egy leszűkített írásjel szám mellett is egyértelmű marad.” Cser ugyan nem fejt ki, hogy mi az a „néhány egyszerű jel” amivel a kihagyásos módszerrel írt szó alapértelmezése megváltoztatható, de mi másra gondolhatunk mint önhangzókra. *A kihagyásos módszer sem nem mássalhangzós, sem nem szótagírás, mondjuk ki: jellegzetesen magyar írásmódszer.* Noha a rovás abc mássalhangzói *e*- hanggal kezdődnek (eB, eC, stb.) mégsem szótagjelek és az olvasat egyértelműségét nem befolyásoló bármely magánhangzó elhagyható. EZKNK A SZVKNK AZ OLVST EGYRTLM.

Cser idézi Gimbutastól a ciprusi *szótagírás* összehasonlítását Öreg-Európa írásával, ami csúnya megvezetés, mivel eddig a ciprusi írások egyikéről sem (három is van) bizonyították be, hogy szótagírás, egyiket sem fejtették meg (lásd Thomas Palaima, a téma legeminensebb szakértője: *The Triple Invention of Writing in Cyprus...*, 2005, dolgozatát, melyben pl. az ICS § 196 kétnyelvű szövegnél ezt írja: „*In the eteo-Cypriot portion, the only recognizable words are the name of Ariston and his father...*” (40. oldal) A szakma legkiválóbbja még egy kétnyelvű szöveg Cypriot feliratát sem tudja megfejteni, nemhogy a többi. Palaima nagysága, hogy ezt be is ismeri!) Gimbutas táblázatában az eteo-Cypriot írásról van szó, melyről Thierry Petit (*Eteocypriot Myth and Amathusian Reality*, *Journal of Mediteranian Archaeology* 12.1 (1999), 108-120) állítja, hogy egy agglutináló (ragozó) nyelv írása. Ha Gimbutas összehasonlítása és Petit állítása igaz lenne, akkor Öreg-Európa írása is egy ragozó nyelvhez tartozna. Na, erre az ésszerű következtetésre egyikük sem számított!

A Cser-idézetben állítottakat bizonyítja és egyben az összerovás (ligatúra) előnyeire is rámutat a következő bevágás Fehérné, Walter Anna: *Az ékírástól a rovásírásig* című könyvéből, melyet ő vitéz Szakonyi István Vajk kéziratos ismertetőjéből vágott ki:

RÉGIESEN – A BETŰK
EGYBE ÍRÁSÁVAL ÉS
KIHAGYÁSÁVAL:

Y#B : 4 : A : A :)Y ←
MAGYART A M(E)G ÁLD(D) IST(E)N

YH4#4B:4:A: A: A:)YAT ←

UGYANEZ, AZ UJABB ÍRÁSMÓD SZERINT,
MINDEN BETŰ KÜLÖN LEÍRVA.

Az „újabb írásmód” vagyis a rovás mai, a latinbetűs írásra átfogalmazott szabályai és a rovásbetűs *írásra* (nem rovásra) erőltetett jobbról balra szabály a rovást éppen ösiségétől fosztja meg. Az eredeti rovás lehetne útmutató a még régebbi írások felé, de így „latinosítva” szabályában és „szemitásítva” irányultságában csak az üres magyarkodást szolgálja.

Mivel a rovással kapcsolatos lényegi kérdések mindeddig megválaszolatlanok maradtak, még a tudományos módszerekkel és alaposággal kutatók is olyan

A campagnai tabletok rajza

hibába eshetnek, hogy például elfogadják tényként az egymagában álló *campagnai* bronz balta magyar olvasatát, de nem „hisznek” a 200 feliratból álló teljes kár írásos emlék magyar olvasatában, pedig az írás módszere mindkét esetben ugyanaz. De amíg a balta minden írásjelének alaki és hangértéke kétségbe vonható, addig pl. a xanthoszi sztélére utólag felrótt graffiti (a sztéle tönkretétele után más kézírással rótt szövegrész) 1500 betűje közül csupán 14 olvasata bizonytalan. Mai helyesírásra átírt, 430 szóból (kb. 2200 betű) álló, összefüggő, értelmes olvasata tökéletesen illik történelmi és szövegekörnyezetébe: a legendás lüki szabadságszeretnek és az éppen folyó szabadságharcnak a magyarra oly jellemző ballada szerű leírása. Ezek bizony lényeges különbségek a két olvasat hitelességének eldöntéséhez. Sőt, tovább fokozva a dolgot, az utóbbi a százon felüli épségben maradt lüki felírat mindegyikénél újra és újra bizonyítja a módszer helyességét a gyakorlatban is, mindezek tetejében olvasatom betűről betűre követhető és ellenőrizhető. Mind ez hiába – a hit erősebb az észnél, igaz-e tudóskáim? Félreértés ne essék, nem általában a tudomány és művelői ellen agítálok, csupán azok a „tudományok” ellen, amelyek naponta nem ellenőrzik alaptéziseiket az újabb és újabb kihívásokra válaszul, hanem hatalmi pozícióból görgetik tovább ósdi dogmáikat a tények ellenében is.

A tudományos világ egy jó része (Gimbutas, Rudgley, Winn, és mások) tényként kezeli, hogy a Kárpát-medencében és környékén (Tatárlaka, Tordos, Vincsa, Karanovo, Cucuteny) található vonalas rajzolatú jelek egy írásrendszer betűi. E jelek korát tekintetbe véve (ötezer évnél is régebbiek), Óreg-Európa írásbelisége (*the pre-indoeuropean writing*) akár évezredekkel is megelőzheti a mezopotámiai és egyiptomi képírásokat. Ezzel a megállapítással az a probléma, hogy a képírást megelőzi a betűírás: az Óreg-Európa nem egy képírással kerül ázsiai és afrikai vetélytársai elé, hanem kész fonetikus, abc-szerű írásrendszerrel. Ez kb. olyan mintha három marathoni távfutó közül az egyik a célban azzal várná a másik kettőt, hogy – „bolondok vagytok, hát miért nem pattantatok ti is robogóra?”

A tényekkel semmi baj: a kormeghatározásokat nem vonhatom kétségbe, sőt azt sem, hogy ezek a jelek rendszert, abc-t alkotnak, noha ennek a bizonyítása nem igazán meggyőző, de ésszerűtlennek tartom képírással elözmény nélkül egy fonetikus betűírás kialakulását. Szilárd meggyőződésem, hogy ennek a betűírásnak a képírással elözménye még talán ma is megtalálható a magyar népművészetben. A tudósok itt is úgy jártak mint a garabonciás diákkal. A paraszt bácsi elmondta a nagy tudású uraságnak, hogy látott kör alakú abroncsokon száguldozó diákokat. A száguldó biciklikerek küllőit nem láthatta, csak a kör alakú gumiabroncsot, a bicikli vázát pedig részben vagy teljesen takarta a diák köpenye. A bácsi tehát pontosan leírta a lényegét annak a járgánynak amit csak elszáguldani látott. Ezzel szemben a tudós félrehallva vagy esetleg tudatosan ferdítve a KÖR-ABRONCSO S diákból GaRABONCIÁS-t csinál és hozzá kitalál egy „népmesét” szerencsekerékről, ördögről meg sárkányon lovagló diákokról.

A parasztok és falusi népművészek hiába mondogatják, hogy az általuk festett, faragott, kivarrt képek *beszélnek*, a nagy tudású néprajzos és más tudósok nyomják a maguk elképzelését a képek *szimbólikus üzenetéről*. A *madár nyelvén a szál virág* mindenki számára mást szimbólizál, de csak egyetlen egy szóbeli üzenete van: MaDáR NYeLVéN eGY SZÁL ViRÁG... = MaDáR/MaGYaR NYeLVeN íGY SZóL (a) ViRÁG ... Hogy mit szól, azt a furcsa „virág” nevének nevezett egységei mondanak el, ha valaki odafigyelve tovább haladna a virág szálán: „*Minden vonalnak, levélnek van mondanivalója, s e mondanivaló folyamatosan beszél szépen magyarul, képi nyelvén ma is hozzánk.*”

A bennünket Európa utolsó barbárának feltüntető hivatalos értemiségek a magyar írásbeliséget a latin abc bevezetésétől számolják, számukra rovásos emlékek nem is léteznek, míg délibábosék éppen a rováshoz

kötik egyéni ízléstől függően ötszáz, ezer, vagy több ezer, sőt több tízezer évre visszanyúló időskálán. Jellemző módon senkinek eszébe sem jut írásbeliségünket az etruszk íráshoz kötni, pedig Mario Alinei bebizonyította, hogy az „etrusco: una forma arcaica di ungherese”, akkor pedig az etruszk írásos emlékek is a magyar egy ősi formáját őrzik. Mivel Herodotostól kezdve sokan, legutóbb R. S. P. Beekes (*The origin of the Etruscans*) bizonyítja, hogy az etruszkok Lydiából kerülnek a Trójai háború után Etruriába (Alinei szerint is részben innen, részben a Kárpát-medencéből), a lüd írásos emlékeket is magyarnak kell tekinteni (lásd bizonyítékát a Mikes International 2/2013. számában).

Öreg-Európa írásával kapcsolatban is felmerül még egy lényeges kérdés. A szervesen kialakult képirások és a hozzájuk tartozó vonalas (lineáris) írások kialakulása után, a térségükben megjelenő új népek: Egyiptom táján a föníciaiak, Kréta és Kis-Ázsia területén a görögök és ugyancsak Anatóliára épülve, etruszk közvetítéssel a latinok egyszerűen adoptálták és adaptálták a már kiforrott írásokat.

A fonetikus görög alfabéta, a latin abc, vagy a mássalhangzós föníciai írás nem valami új “kiagyalása”, nem “fejlődés”, csupán átdolgozás következménye: egy új nyelv, a görög/latin/pun szükségleteihez idomították a régi, szervesen kialakult, tehát a minósi/luvi/egyiptomi (magyar) nyelvet tökéletesen szolgáló írást. Olson ezt így fogalmazta meg: “**az írás evolúciós fejlődése, beleértve az alfabétát, egyszerű következménye annak, hogy egy grafikus rendszert, melyet ésszerűen alkalmassá tettek az olvasásra egy adott nyelvben, megkísérelnek üzenetek közvetítésére használni, “olvasni” egy másik nyelvben, melyre nem igen alkalmas.**”

Ha Öreg-Európa néhány évezreddel megelőzte a szomszédos krétaiakat és az anatóliai luvikat, akkor azok miért nem vették át a kész európai mintát, ugyanúgy mint ahogy tették azt a görögök, latinok, föníciaiak, miért kezdték előről az írás felfedezését? Ha már ismertek azok a nyelvi szerkezetek melyek egy fonetikus abc megszerkesztését lehetővé teszik, akkor miért kezdték a gyökereknél, időhátrányban miért nyúltak volna még hátrább? A régészeti leletek azt bizonyítják, hogy a Réz- és Bronzkorban a Duna-Kárpát-medence és az Égei-tenger környéke között kiterjedt és sokoldalú kereskedelem folyt mindkét irányba. Éppen az írásbeliség maradt volna ki ezekből kapcsolatból? Nem valószínű! Ezt az öreg-európai írásbeliséget újra és alaposan át kell gondolni.

Érdemes lenne a következő forgatókönyv szerint újraosztani a szerepeket: kb. öt-hatezer évvel ezelőtt a Duna vízgyűjtő medencéjétől a Tigrisen és Eufráteszen le a perzsa öböl, sőt azon is túl és a Nílus forrásaitól az Ural forrásáig egy azonos vagy hasonló nyelveket beszélő népesség felfedezte a képirást. Ez egy óriási terület, de mégis átjárható, egymásba kapcsolódó tájegységekkel, éppen ezért évezredek fejlődésbeli lemaradások az egyes vidékek lakói között nem valószínűsíthetők akkor, amikor államhatárok még nem gördítettek akadályokat a szabad mozgás elé. (Akit pedig zavarna az állítás, hogy azonos vagy rokon nyelveket beszéltek (sőt magyart) egy ilyen óriási területen, annak ajánlom gondolja végig az indo-európai nyelveket beszélők, és külön az angol nyelvűek hódítását térben és időben.)

A képirás egyszerűsödése, a vonalas illetve ékírások kialakulása, közel azonos időben kezdődhetett és ment végbe úgy négy-ötezer évvel ezelőtt. Az ékírások zsákutcának bizonyultak, mivel csak stílussal és csak agyagtáblákra írhatók. A képirások és vonalas változataik tökéletesen megfelelték a ragozó és egyenes magyar beszédnek, melyben a mondandó szóról szóra-képzőre-ragra épül fel, szembe az indo-európai nyelvek mozaik építkezésével, melyben külön-külön felépülnek az alanyi, állítmányi, jelzői frázisok (phrases), majd ezek mozaikjából áll össze a mondandó (ebben Chomskyra hivatkozom).

Aztán háromezer évvel ezelőtt, az i. e. XII.-XI. században, emberi és természeti katasztrófák sorozatában ez az ősi és termékeny műveltség megtört és a helyébe lépő szemita és indo-európai népek átvették a kész jelkészletet és hozzáalakították saját nyelvükhöz. Így alakultak ki azonos mintára a föníciai, görög és latin betűkészletek, a fonetikus betűírás. Ez az átvétel és a mind erősebb szemita és indo-európai térhódítás visszahatásaként a luvi utódnépek a károk, lükik és lüdök is áttértek a betűírásra, de a képirástól sem szakadtak el teljesen, betűírásaikhoz hozzáidomították az ősmagyar hangzósítást. Az így kialakult

kihagyásos módszert vitték az etruszkok Toszkánába, míg a trójaik másik része a Duna mentén menekült a földrész belseje felé és szállt meg Zalában (régibbi nevén Szala/Salla) párszáz évre (majd a IV. században a ma holland Salaland vidékén szálltak meg). Ezek a szikamberek, szeg-emberek (szeghajú emberek) lehetnek a rovásra is jellemző kihagyásos írásmódszer kárpát-medencei meghonosítói.

Mégegyszer kihangsúlyoznám, hogy az írás lényege a módszerben rejlik, az írón és az írásfelület csak a külmét (küllemet) határozza meg.

Az öreg európai (*pre-indoeuropean*) írásbeliség jelei csak a magyar népművészettel illeszthető bele ebbe a képbe. Öreg-Európa írásjelei a magyar népművészeti elemek vonalas rajzai lehetnek és csak a népművészetből értelmezhetők. A probléma az, hogy a magyar népművészet alapanyaga túlnyomó részt romlandó (fa, bőr, szövet), ami pedig nem, pl. a cserép, azon a képet csupán díszítésként vagy jelképként kezelik a kutatók, nem hiroglifiként. Ha a tudósok mélyebben belenéznek a leletek ma is élő környezetébe, ha az írásbeliség lényegi kérdéseit is feltennék, akkor belátnák, hogy a látszat ellenére Öreg-Európa írásbelisége sem korban, sem időbeni kiterjedésében, sem módszerében, sem formájában, sem nyelvében nem különbözik a többi óvilági írástól.

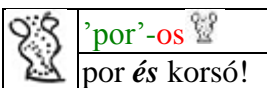
Összefoglaló

Az írásbeliséget az emberiség nagyjából egy időben, egyszerre fedezte fel az óvilág azon területein ahol a növénytermesztés és állattenyésztés a helyben lakást és gyakori emberi kapcsolatokat lehetővé tette, elsődlegesen a folyók és folyamok, mint a közlekedés és a javak cseréjének fő útvonala mentén.

A történelmi fejlődés folyami szakaszában (Padányi) a folyók nem elválasztottak, hanem összekötöttek. Így a Duna-medence, a Fekete-, Márvány- és Égei-tenger (és talán a Káspi-tenger) környéke, valamint az Anatóliában eredő folyók és a Nílus mentén egy egységes, vagy legalábbis nagyon hasonló nyelvet beszélő népesség alakult ki. Amíg e nyelvek belsőleg építkeztek, (de ugyan kitől vehettek volna át kultúrászavakat?) a különbségek közöttük nem lehettek túl nagyok. A törzsek közötti kapcsolatok oda vezettek, hogy a gyökrendszereken alapuló nyelvek közeledtek egymáshoz, és a műveltségteremtő nép nyelvéhez (konvergáltak). Összefelé tartottak mint a gyökerek a fa törzse felé. (A bizonyítást lásd *A magyar nyelv gyökrendszere* című dolgozatomban.)

A nyelvek közötti szétágazás (divergencia) Babilonnal (bábeli zűrzavar) kezdődött, ugyanis ott települt rá egy alacsonyabb műveltségű, de erőszakos, uralkodni vágyó nép egy magasabb anyagi és szellemi kultúrára és **vette át tömegében a leigázottak kultúrászavait**. Ez történt az ókori Görögországban is: a „semmitől” kipattant hellén műveltség Krétán és Anatóliában virágzott ki, jól kiművelt kertekben. Rómában is az etruszk alapok jól látszanak, noha mindent megtettek eltüntetésükre. Együtt fejlődve az új ismeretek még a gyökök szintjén kicserélődnek. A nyelvek egymástól való eltávolodása a kész kultúrászavak átvételével kezdődött. *Az átvett szavak a nyelvek távolodásának mutatói és nem a rokonságé.*

Mivel az írásbeliség az emberiség veleszületett képességeinek a kibővítése, ezért csak szerves kölcsönhatásban képzelhető el: a beszéd minél pontosabb lejegyzésének követelménye formálta a képirást, a képirás pedig formálta a nyelvet. Az igaz magyar nyelvtan játékosan könnyed lenne, olyan mint egy képes mesekönyv, hiszen nyelvünk a képirással kölcsönhatásban alakult ki. Ebben a nyelvtankönyvben, például így nézne ki egy ábra, mely az ~_s/~_sz képző és az s/és/is kötőszó

azonosságát mutatná be. Szégyen, hogy ez a nyelvtan még nincs megírva és így a magyar gyerekek még ma is azt tanulják, hogy nyelvünk mennyire alkalmazkodik a német nyelv tanáshoz.

A magyar nyelv szerkezete, népművészeink képirása, a rovás kihagyásos módszere és „latinbetűs” írásunk a mai napig őrzik az írásbeliség teljes eszköztárát, felfedezésének és fejlődésének lényeges állomásait, mégis éppen mi vagyunk képtelenek saját nyelvtant alkotni. Vajon miért? Akadémikusaink képtelenek

lennének nyelvünk szerkezetének megfelelő nyelvtan megírására? Nem, a helyzet ennél sokkal rosszabb. Egy igazi magyar nyelvtan és írástörténet elkerülhetetlenül Európa utolsó barbárából az Óvilág kultúráteremtő népévé tenné a magyart. Számukra ennek még a gondolata is elképesztő!

Na, és ha változna a mantra, ha a „magyar értelmiség” *magyar és értelmiségi* lenne, ha elismernék, ha kutatni kezdenék eddig elhanyagolt nemzeti értékeinket is, közöttük a legfontosabbat: anyanyelvünket és benne rejlő igaz törtélemi emlékezetünket, akkor felsőbbrendű emberekké válnánk? Nem, akkor is be kellene látnunk, hogy más korokban mások voltak ügyesebbek, okosabbak és hogy minden korban meg kell küzdeni helyünkért a Nap alatt, **de** másokéval egyenlő eséllyel, nem Glatz, Honti, Esterházi és a hasonszörűek bandája sulykolta alja népség szintjéről.

Anyanyelvünk letagadott gyökrendszere világosan utal arra, hogy nyelvünk együtt formálódott a képírással, hogy „Nyelvünk emlékszik még a kezdetekre, amikor a TaNú ZeNei kísérettel, DaNolva, TáNcolva TaNította hallgatóságának a vadászatot TaNultakat, testre, talajra, szerszámra festett SZiNekkel megelevenítve a SZiNt ahol a vad felTűNt! Persze a TiNta nem a valóság, hamar elTűNik, de a TéNY, a TaNítás és a TaNúság marad, és ha sikeres volt a vadászat akkor jöhet a DíNom-DáNom is, isTeN bizony!” Amit nyelvünk elfelejtett e rokonértelmű szavak családjából, mint a TóNus (igaz, hogy ott van tükrözve a NóTában), a SZóNikus (ami SZóL, N>L, a NeSZben tükröződik) és a hasonlók, azokat megőrizték a görögök és a latinok. Ezeket a fogalmakat, melyeknek egymásra utaltságát az ausztrál bensülöttek, *corroboree*-nek nevezett, eredményes vadászatot lezáró ünneplésében vettem észre először, a modern agykutatás egybecsatolja. A mozgás és értelem közötti összefüggés kutatása ugyanis arra ösztökéli a tudósokat, hogy a tükör-idegszálak rendszerében (*mirror-neuron system*) keressék a nyelv élettani alapjait. A nyelv nem egy kezdemény nélküli elváltozás következtében fakadt ki az ős-Éva agyából, hanem fokozatosan fejlődött a jelbeszédből, a hangjeleken, gyökökön át az egyszerű, majd összetettebb szavakig és kifejezéseikig. Amit őseink ésszerűen, a nyelv kialakulásának folyamatában, egy alapgyökre építkezve létrehoztak, azt a modern tudomány vért izzadva újra felfedezte (lásd Giacomo Rizzolatti, Michael A. Arbib, V.S. Ramachandran, A. M. Liberman és mások munkáit).

A gyökrendszer tagadása nemcsak a magyarokat, az egész emberiséget károsítja!

Irodalom:

Ez egy rendhagyó írás, melyhez rendhagyó módon én kérek ajánlott irodalmat. Kérem, ajánljanak olyan műveket, melyek az írásbeliség valódi gyökereit feszegetik.

Rendkívül érdekelne, hogy van-e a magyar népművészeti elemeknek régi, népies, a néprajzosok belemagyarázásától mentes, vagy legalább semleges tolmácsolása. Címem: mmellar@bushcrafts.com.au

A magyarbetűs világhálós címek nem minden számítógépen dolgoznak. Ilyenkor egy keresőprogram segíthet az írás felkutatásában.

- ✚ Willie Gordon [The Guurrbi blog](http://guurrbitours.blogspot.com/) (<http://guurrbitours.blogspot.com/>)
- ✚ David R. Olson [How writing represents speech](http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.125.7937&rep=rep1&type=pdf)
(<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.125.7937&rep=rep1&type=pdf>)
 - (D. R. Olson is Emeritus Professor of cognitive science Ontario Institute for Studies in Education.)
- ✚ Cser Ferenc *Gyökerek*, Melbourne 2000, Szerzői kiadás
- ✚ Walter Anna: [Az ékírástól a rovásírásig](http://magyarmegmaradasert.hu/files/k_aktatar/fa_er_1.pdf)
(http://magyarmegmaradasert.hu/files/k_aktatar/fa_er_1.pdf)
- ✚ dr. Aczél József: *Szittyá-görög eredetünk*

- ✚ C. D. Cain: “Dancing in the Dark.” *American Journal of Archaeology* 105, no. 1 (Jan 2001), p. 27-49 (<http://www.ajaonline.org/archive/105.1/pdfs/AJA1051.pdf#cain>)
- ✚ Thomas Palaima *The Triple Invention of Writing in Cyprus and Written Sources for Cypriote History*, 2005 (<http://www.utexas.edu/research/pasp/publications/articles/articlesa.html>)
- ✚ Thierry Petit *Eteocypriot Myth and Amathusian Reality*, *Journal of Mediteranian Archaeology* 12.1 (1999), 108-120 (<http://hal.archives-ouvertes.fr/docs/00/00/14/52/PDF/TPMyth.pdf>)
- ✚ R. S. P. Beekes *The origin of the Etruscans* (<http://www.scribd.com/doc/98460688/Beekes-THE-ORIGINS-OF-THE-ETRUSCANS>)
- ✚ Giacomo Rizzolatti and Michael. A. Arbib *Language within our grasp* (http://www.cogsci.ucsd.edu/~nunez/COGS160/Rizzolatti_Arbib_PS.pdf)
- ✚ V.S. Ramachandran *MIRROR NEURONS* (<http://arti.vub.ac.be/~steels/neurons.pdf>) and imitation learning as the driving force behind “the great leap forward” in human evolution
- ✚ Borbola János *Az egyiptomi ősmagyar nyelv*, 2012, Saját kiadás

A lüki nyelvről és írásáról

Az előző számban lüki nyelvelméink leghosszabb szövegeit, a Xanthoszi és Létőoni kőoszlopok felirataival ismertettük meg olvasóinkat. A mellékletben most közreadjuk a lüki feliratgyűjtemény többi részét. Ezzel, a nagyon töredékes feliratok kivételével, a teljes lüki feliratgyűjtemény olvasóink rendelkezésére áll. Érdemes csemegézni belőle, ha másért nem, csodálatos nyelvezetért.

Lykiai írásjelek és hangértékei
Melchert és Mellár szerint

ⲡ	a	A/Á A'=A/Az
Ⲡ	e	E/É E'=E/Ez
Ⲕ Ⲕ	b (/β/)	B/V
Ⲕ	β (/k ^v /), K	V
Ⲙ	g (/γ/)	G
Ⲙ	d (/δ/)	D
Ⲙ	i	I/Í/Ü/Ű/ U/Ú
Ⲙ	w	V
Ⲙ	z (/t ^s /)	Z/C/CS
Ⲙ	θ	Th/T
Ⲙ	y	Í/J/LY
Ⲙ	k (/k</)	K
Ⲙ	q (/k/)	K
Ⲙ	l	L
Ⲙ	m	M
Ⲙ	n	N
Ⲙ	ñ (/m ¹ /)	L/LY/J

⚡	ñ (/n ¹ /)	NY/ NG/NGY
○	u	O/Ó/Ö/Ő
⌒	p	P/B/F
◇	ϕ (≈/k/?)	K
Ⓟ	r	R
Ⓢ	s	S/SZ/Z
Ⓣ	t	T
Ⓣ	τ (/c/)	TY/CS
Ⓜ	ã	Á
Ⓜ	ẽ	É
+	h	H/K
Ⓧ	x (/k>/)	GY
Ⓜ		{L+V}

A lüki nyelvről a [Lycian Turkey² - Discover the Beauty of Ancient Lycia](#) című honlap a következőket írja: “H. Craig Melchert a University of North Carolina, Chapel Hill nyelvész professzora dolgozott legtöbbet a lyciai nyelven és megírta az első és egyetlen átfogó angol nyelvű szótárt: [Dictionary of the Lycian Language³](#). (Nem volt alkalmam olvasni – jegyzi meg az idézet írója). Ez a könyv megírása előtt, a lyciai nyelvről nagyon kevés anyag volt hozzáférhető, nyelvtana, szókincse és ismerete szegényes volt. Noha, köztudott volt, hogy a lyciai legvalószínűbben a luwianak egy kései változata – annak amelyet a hittiták odaérkezése előtt beszéltek Nyugat-Kisázsia szerte. Ez a tény, úgy tűnik, felülírja azt a görög hiedelmet, hogy lyciaiak eredetileg krétai bevándoroltak voltak. Nyelvük, az indo-európai rokonszók bizonyítéka alapján, melyek mintegy 20%-ot tesznek ki minden anatóliai nyelvben, indo-európai eredetű volt.” Megjegyzem, a 20% enyhe túlzás, a megfejtések csupán sejtések, amit az őszintébb kutatók, pl. Adiego be is ismernek. A kár nyelv doktorának elhíhetjük, hogy eddig *talán*, ez saját szóhasználata, négy szó jelentését

sikerült a kutatóknak megállapítani. (De 100%-ban tévedett!) Mennyi négy bizonytalan jelentésű szónak a 20%-a?

Annyiban mégis a görögöknek volt igazuk, lévén időben és térben közelebb ehhez a kis-ázsiai kultúrmilióhoz, amibe végtére is beleszóppentek, hogy a lükik, károk, lüdök és a többiek a krétaikkal azonos nyelven beszéltek.

Különben is, a maradék 80% hottentotta vagy akármi rokonszó esetleg szóazonosság mitsem számít? Mire föl az erőszakos, megelőlegezett indo-európaiasítás? Azért, mert e nélkül nincs „dicső” szemita és indo-európai múlt. Azok a tudósok és őket ész nélkül majmolva, szinte a teljes magyar értelmiségi réteg, akik valós történelmünket délibábosítják, önként és dalolva festik a legátlátszóbb hazugságból font délibábot a nyugati „kultúra-teremtő” civilizáció horizontjára. A *föníciaiak, a görögök és a latinok az írást legszélesebb értelmében, az írott anyaggal, a bennük felhalmozott évezredek tudásával együtt vették át a helybeli magyari népektől*. Ebben nincsen semmi kivetni való, a bűnük csupán az adoptálás és adaptálás eltitkolása, letagadása. Persze, a barbár fogalmát is át kell értékelni, vagy másokra kell kiosztani, de ez ne nekünk fájjon.

A jelek hangértékeivel kapcsolatban, még mielőtt valaki megvádolná a lükiket, hogy túl liberálisan használták az *i* (⚡) jelét, gondoljon az angol *bit*, *bite* és *bird* szavakra. Azonban ennél tudományosabb magyarázattal is szolgálhatok: a lükiek a félhangzókat (*I, Í, U, Ú, Ū, Ű*), melyek könnyen átváltozhatnak *J* és *V* félmássalhangzokká egyetlen jellel jelölték. De az *U/Ú, Ū/Ű, O/Ó, Ö/Ő* hangok cseréje sem szokatlan a magyarban: gyúr-gyűr, kő-kú, bőr-bűr, csöbör-csupor. Ennek ellenére az *O*-k, de az *A*-k és *E*-k sem keverednek a lükiben a félhangzóknak számító *I-U-Ū*-kkal. Noha az *Á* és *É* hangoknak van önálló jelük *ã* (Ⓜ) és *ẽ* (Ⓜ), legtöbbször mégis az *a* (Ⓟ) és *e* (Ⓣ) betűkkel jelölték ezeket a hangokat. Meglepő a *p* és a *b*, valamint a *β* jelek hangértékei. Az utóbbit Melchert egy erőltetett megfeleltetés kedvéért átírt *K*-nak, az olvasatok azonban egyértelműen bizonyítják, hogy a Ⓜ jel hangértéke *V*. A **B b** jel(ek) váltakozó *B* illetve *V* hangértékére nyelvünk több példával is szolgál: *vakcsó-bakcsó*, *yacsora-bacsora*, *Valent-Bálint*, *olyv́a-olyb́a* stb. A Ⓟ jel *P* illetve *B* váltakozó hangértékei még hagyján, de előfordul *F* hangértékkel is, ebben valószínűleg a görög *ph* hangnak lehet kanala. Majd a nyelvészek

² <http://lycianturkey.com/>

³ <http://www.oxbowbooks.com/bookinfo.cfm/ID/59302>

kisütik a látszólagos zűrzavar okait. A **F** (w) alakilag is az **I** (y/j) és az **E** (i) jelekkel van egy csoportban mint félmással- illetve félmagánhangzókkal.

Ami a sziszegő hangok (**SZ, S, Z, ZS, C, CS**) elkülönítése és lejegyzése körüli bizonytalanságot, keveredést és mindössze két jelre (**I** és **J**) korlátozódását illeti, arra az lehet a magyarázat, hogy a görögben is csupán két tiszta, egy töről (**I**) fakadó jele van ezeknek a hangoknak: Z és Σ. Azt sem nehéz észrevenni, hogy az alapjelet, az **I**-t mindkét végén vízszintes vonalkák **Zárják** (**I**), innen a hangértéke, majd ez a forma **SZ**egül, **Sir**ül (válik a gyors írás áldozatává!), **CS**úszik meg, **ZS**inórosul az **J**-ben és veszi fel a többi sziszegő hangértéket is.

Lycia neve a lykók nyelvén állítólag *tr̃mile*, ez a kiejthetetlen szó majdnem telitalálat, éppen csak el kell olvasni a lüki írás belső szabályai szerint: *TuR áLLaM* az első négy jel olvasata. A folytatás itt *ile*, és az olvasat együtt: *TuR áLLaM ILL E'* vagy magashangon *TüReLeM ILL E'* a szöveggörnyezettől függően. De a sírfeliratokon gyakran (lásd text 57, 83, 88, 149) fordul elő *tr̃mili* formában, melynek az olvasata *TuR áLLaMI öLŰ*, ahol *ö* az *ölyv* régi neve.

Ha a *tur állami ölü*-ből kihagyjuk az államit, marad a *tur-ölyü* > *tur-olu* > *turu* > *turul*, vagyis a magyar *turul madár* azonos a lükik nemzeti jelképével, a *tur ölyv*-vel. A text 40d nevezi meg Lyciát, egy 23 városállamból álló szövetséget, összefonódást, ligát (Lycian League), a turok nyelvén: *tr̃milise – TuR áLLaMI LÍSZE*, *lísze* vagy *lésza* alapjelentése ugyanis növények ágaiból vagy száraiból összefonódás vagy fonadék.

A *TuR/TüR/Tör áLLaM*, az a terület ahol a *TuRok* (a *~k* népnév és többesszám képző a magyarban), *TüRök* (görögül *tyrsenoi*, úgyszintén többes) éltek. Erről a területről kapták a jóval későbbi betelepülő *Törökök* (kétszeres többes!) a nevüket és nem fordítva. *Törökország* nevének a gyöke ott van az ország közepén kőbe vésve, és várva a másfél ezer évvel később betelepülő mai törökökre. Hihetetlen! *Bíborbanszületett Konsztantin* azért nevezi kitartóan *turk*-nak az *Árpád* segedelmével államot alapító magyar népet, mert birodalmának ellentétes oldalán, a kihalóban lévő lykók/turok ugyanazt a nyelvet beszélték mint a kárpát-medencei magyarok. *Bíborbanszületett* még akár beszélhette is az országában élő turok/török nyelvét.

Érdekes itt közelebbről megnézni a *tr̃m*-nak ezt a *̃* mássalhangzóját, az *X*-re hasonlító **X** betű transzliterációs jelét. A kutatók szerint ez egy orrhangú *m*. Ebben annyi az igazság, hogy *̃*-et szinte mindig követi *m*, de valójában egy különlegesen viselkedő *l* hangot jelöl. Olyan szavakban használják mint *türelem*, *sólyom*, *álm*, melyekben a középük ékelődött magánhangzó a szó birtokba vételekor legtöbbször kiesik: *türelme*, *solyma*, *álma*. Mondhatnánk, hogy ez a hang egy magyarosan viselkedő *l* – ezért *̃* a jele! – és alfabetás jele is ezért két **^** ligatúrája: egyik a másikon háttal lefelé. Az *l* hangnak van egy másik jellegzetesen magyar viselkedése is: mássalhangzó előtt és szó végén, beleolvad az előtte lévő magánhangzóba, megnyújtva azt. Eredetiben a lükik amit nem ejtettek, nem is írták ki, azonban az átírásnál, közelítve mai helyesírásunkhoz, a megnyújtott magánhangzó után egy ' hiányjellel jelölöm az elmaradt *l*-t. Az *l* hang harmadik magyaros viselkedését, amit ma *ly*-vel írunk, a lykik nem jelölték.

Az átírási hibáknál a törlést a # jellel végeztem, míg az általam végzett átjavításokat zöld {} kapcsos zárójelbe zártam. Ezek az átírási hibák rendszerűek, pl: az *r*-t sokszor *p*-nek írták át a kutatók, az *s*-t *j*-nek, de a többi átírási hibában is a hasonló alakú betűk keverednek.

Az olvasatban pirossal írt részek a levert vagy elmosódott betűk ésszerű bepotlásai. A tisztázott szöveg sötétsárga () kerek zárójeles részei csupán magyarázatok, nincsenek benne az eredeti szövegben.

Megfejtés vagy olvasat – ez itt a kérdés!

Mi az amit a magas tudomány ezekkel az olvasataimmal szembeállít(hat)?

Mivel az évszázadok során – a közhiedelem szerint – minden élő kapcsolat megszűnt ezekkel az írásokkal, így megfejtésüket a semmiről kell kezdeni. A kutatók, a felirat szövegkörnyezetéből kiindulva, feltételeznek valamilyen, szerintük odailió ésszerű tartalmat, természetesen saját kultúrájuk talaján, és feltevéseiket próbálgatással, összehasonlításokkal megerősítve, továbbgörgetve, kiépítenek egy nyelvtant és szótárat. A módszerben semmi kivetni való addig, amíg az alapfeltételezéseket képesek és hajlandóak más módszerekkel is folyamatosan ellenőrizni. Akiknek katedrára temettséget ezekkel a szövegekkel a megfejtésével kell bizonyítaniuk nem könnyű a dolga. Az egyszer már leírt, publikált állításaikat megváltoztatni a későbbi tények fényében nagyon nehéz. Itt van például Melchert professzor, akinek sokat köszönhetünk a betűk hangértékeinek megfejtése terén, ezzel az ésszerűnek látszó formulával:

TL 53: *ebēññē : prñnawu : m=ēne | prñnawatē hanadaza*

‘The building belonging to this (monument), Hanadaza built it’

TL 37: *ebēññē : xupā : m=ēne prñnawatē : me|de*

‘The tomb belonging to this (monument), Mede built it’

TL 11: *ebēññē prñnawā : m=ē=ti prñnawatē : ddapssm̃ma*

‘The building belonging to this (monument), Ddapssm̃ma built it’

A formulát tovább lehet görgetni, mint egy hólabdát. A TL 37-nél bejött a *prñnawu* helyett egy új szó, a *xupā*. Ha az előbbi *building* ‘épület’ volt, akkor ez legyen *tomb* ‘sírbolt’, hiszen síremlékekről van szó. És megy tovább a görgetés. Másoknak, esetleg a professzor egyik tanítványának is kell valamit publikálni. Nem mondhatja, hogy ennek az egésznek semmi alapja, mert akkor a publikációt csak a fiók látja és a jó állásnak is fuccs. Marad tehát a már megalkotott hógolyó, de egy hosszabb tudományos munkában a kollega, itt: Alwin Kloekhorst kifejti, mondjuk, hogy a *m=ēne* meg a *m=ē=ti* mégsem lehet ugyanaz az *it* ‘öt/azt’. Fejtegeti hosszasan, hogy “it is *a priori* quite awkward to assume that the acc.sg.c. form of the enclitic pronoun shows two different forms (=ē and =ēne) that have the same function and” so on. A fordítással kár kínlódni, a lényeg nem változik, az épület (*prñnawu*) továbbra is a PeRNYÉN nyugszik, pedig a hamvasztás nem ismeretlen a kutatók előtt és szótárak is állnak a rendelkezésükre, melyek tartalmazzák a hamvasztás szakkifejezéseit, a *pernyét* is. De az sem elképzelhetetlen, hogy a halállal kapcsolatban felmerüljön a másvilági tisztító tűz, a PíRoNGás, PíRoGaTás, a PuRGaTórium. A kutatók számával együtt nő a hógolyó, már hógörgetegként dübörög lefelé a hegyoldalra. Nem tudják olvasni a kimondhatatlan *prñnawu* szót és társait, nem veszik észre, hogy a sírbolt neve éppen a másik betűcsoportnál, az *ebēññē* (E BÉNYÉNE’) rejlik, nem beszélük a lüki (magyar) nyelvet, de fordítanak, tolmácsolnak, vallást, történelmet írnak és mi szájátva csodáljuk magasröptű tudományos kinyilatkoztatásaikat.

És itt még óriási mázlija is van a kutatóknak, hogy egyáltalán szerepel a sírfeliratok nyitó mondatában az építmény neve. Épeszű emberek számára ugyanis felesleges kiírni, hogy az adott kő-oszlop vagy épület mire szolgál, ránézésre is tudják. A magyar temetőben általában csak annyi áll a sírkő alján, hogy *Emelte(tte) ...* Igaz, a lükik is a *bénye*-t, a sziklába bevájt, *bényülő* sírbolt nevét toldalékolva, helyhatározó szóként használták. Valójában a Melchert által javasolt formula teljesen értelmetlen: *ehhez (a monumentumhoz) tartozó épület*, vagyis egy épülethez tartozó épület!?

Különleges viszony áll fenn a szövegek általam megadott *olvasatai* és a kutatók által javasolt *megfejtések/tolmácsolások* között: A képírások rébusz (szórejtvő) elvén alapuló mássalhangzós vagy a kihagyásos módszerrel írt szövegek megfejtésére alkalmazott *megfejtetés módszerével* soha sem lehet elérni az így írott szövegek folyamatos olvasását. A megfejtők nem képesek eredeti formájára visszaállítani a beszélt nyelvet, magyarán: nem *beszélük* a „megfejtett” nyelvet. Például, az egyiptomi

írásokat két évszázad megfeszített kutatómunkája után sem tudja senki (folyékonyan) olvasni, és így beszélni sem.

Fordítva, *az általam megadott olvasatokat a kutatók alávethetik megfeleltetési módszerüknek. Az olvasatok kifogják állni a próbát. Annyira naiv mégsem vagyok, hogy el is várjak egy ilyen próbát, de azért had kérdezzem meg a nagy tudású urakat, valóban hiszik, hogy a halállal kapcsolatos legfőbb gondolat a ki kinek miért mekkora emléket állít kérdése? Arra nem gondoltak, hogy más kultúrákban esetleg a halott lelki üdvösségével, méltatásával kapcsolatos gondolatok kerülnek első helyre? Mit szólnának, mondjuk, ehhez a kevésbé anyagi formulához:*

ebēñnēprñawā: mētiprñawatē:

These two „words” can be broken into *real words* and *affixes* this way:

e bēñ=nē prñ=n awā: mēt i prñ=n a=wa tē:

E BÉNYÉ~NÉ' PeRNYÉ~N A'VÁ' : MÉ'T Ű PiRoNGó~N A'~VA' ÍTÉ' :

The text is carved with *defective notation of vowels* method, so the lower case letters are the *defect* ones, which were left out by the scribe. The words are written as they're spoken: ta'k for talk, wa'k for walk.

The text reads and translates as follows:

E bényénél pernyén alván, mélt (méltat) Ű, pírongón avval itél.

At this tomb sleeping on ash, one is praised by Him/Her, on enquiry S/He judges one with that.

Ez a formula ki fog állni minden megfeleltetést, amellel leellenőrizhető egy magyar szótárral és folyékonyan olvasható is. (Magyaroknak és magyarul beszélőknek sokkal nehezebb, mivel a kishitűség és a nemzetgyűlölet egy szótár kézbevételeivel, sajnos, nem orvosolható.)

Van-e valamilyen külső jel amiről felismerhető a szövegek magyar volta? Van: az ugratásos módszer. A magyar nyelvre jellemző magánhangzó harmonizálás feleslegessé teszi az egymást követő azonos (magasságú) önhangzók kiírását. Ezért ha egy szövegben aránytalanul torlódnak a mássalhangzók, akkor valószínűleg a vésnök átugrott néhány (azonos magasságú) magánhangzót, vagyis a kihagyásos módszert alkalmazta. Sajnos, a magyar nyelvészek, a sötét Bach korszakban megfogalmazott politikai agenda miatt, a mai napig szabotálják ezt a módszert az írástudomány eszköztárába beiktatni. Mások pedig nem tehetik, mivel ez magyar különlegesség, de nélküle az ókori feliratok nagy hányada közvetlenül nem olvasható. A magánhangzó harmonizálás feleslegessége teszi a szabályszerűen sorakozó azonos magasságú magánhangzó kiírását, de nem tiltja azt meg. A vésés/rovás nehézsége és az írásfelület szűkössege az ami ki is kényszeríti az üzenet megértése szempontjából felesleges betűk kihagyását. És itt az esélyek a nyelvektől többé-kevésbé függetlenek: a korlátozott nagyságú írásfelület/kijelző-felület és a nehézkes begépelés egyforma kényszerítő hatással volt az SMS használói számára a világ minden nyelvén. Fel is fedezte mindenki az ugratásos módszert. Tudtommal sehol sem iskolai tantárgy, de kényszerből mindenki gyorsan elsajátítja ennek az ókori írásmódnak mai SMS változatát. Épp ezért nincs mentség kihagyni eszköztárukból a magyarul nem beszélő íráskutatóknak sem. **I. Adiego** ezt meg is tette, a *The Carian Language* című könyvében leírja a kihagyásos írásmódszert, *defective notation of vowels* és háromszorosán alá is támasztja.

Alfabetás betűkkel, de kihagyásos módszerrel íródtak a trák, a lemnoszi, a lüki, a lüd, az etruszk, stb. nyelvi emlékek. Ezek az írások nem előzmény nélküliek, ellenkezőleg szerves fejlődés termékei, megelőzték őket a krétai, a ciprusi, stb. vonalas írások, ezeket pedig a kép- vagy hieroglifás írások: a krétai, ciprusi, luwi, egyiptomi, stb. Felbecsülhetetlen értékű magyar szellemi örökség! egyelőre a kishitűség leplével borítva.

MELLÁR, Mihály: Lycian and Its Writing

Lycian is the third of the Anatolian languages of the Luwian branch deciphered in this series. In the previous issue one could read the lengthiest texts left behind by the Lycians: the undamaged text of the Lètőon trilingual and all four sides of the Xanthos bilingual stele of which the second part of side *c* is also an undamaged graffiti of some 1500 signs. Now, in the supplement one can read the rest of the Lycian corpus. And yes, these are straight forward *readings* of texts written in defective vowel notation mode, not interpretations based on uncertain and not provable assumptions, where by reading I meant to recognize and understand every word and comprehend fully the written message they convey.

~ ~ ~ ~ ~ ~